

Javier Escarceller, veí centenari de Caseres i un cinèfil de cap a peus

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Emprenedor cultural. Té deu llibres publicats d'assaig i teatre i és el fundador del Cine Moderno. La seva empresa, ara continuada per un nebot, porta les pel·lícules als pobles de les comarques de la Terra Alta i el Baix Aragó

Quan els pobles canvien de fesomia, emprenen camins nous i busquen sortir de l'obscuritat, sempre apareix al darrere un personatge significat. A Caseres, un poble petit, el darrer de la província de Tarragona, travessat pel riu Algars, fronterer amb l'Aragó, com així ho va disposar el rei Ramon Berenguer IV amb el seu sogre Ramir I, malgrat que ambdues ribes del riu es parli el català, és on acaba la Terra Alta i comença el Matarranya aragonès. A aquest poble, agrícola per excel·lència, de gent treballadora i activa, fa 105 anys hi nasqué un infant de família de pagesos benestants, que en el pas dels anys, pel seu carisma, per l'esforç i per l'afany de sortir de la letargia tan habitual de les zones rurals, s'havia de convertir en un personatge carismàtic. Viu a Caseres, manté la memòria i bona salut.

Nasqué de família pagesa però les seves inquietuds marxaven pels camins de l'art, la literatura, la pintura i el teatre, i sobretot el cinema. Però havia de viure i l'administració local va ser la seva sortida professional, sense deixar mai la literatura i la passió per la cultura, especialment pel cinema, semblant a Joan Perucho que era literat per passió i jutge de Gandesa per necessitat. Va exercir de secretari dels ajuntaments d'Arenys de Lledó.

Javier Escarceller, pel seu 105 aniversari. FOTO: CEDIDA

nes, Caseres i Arenys de Lledó. I l'any 1943 s'incorporà com a escriptor a la Societat General d'Autors d'Espanya. Té 10 llibres publicats d'assaig i teatre; el primer del 1949, 'El mal que nos hacen' i el darrer, 'Lo imposible, posible'. En aquest comença escrivint: «El cine, además de verlo, será preciso entrar en sus fantasías; sentirlo y amarlo. Si te entregas a él, se adueña de ti, te seduce, enamora y hasta puede ayudarte

a que hagas algun milagro. La misma vida está repleta de circunstancias que a veces lo parecen».

Aquesta introducció de la seva darrera publicació testifica la personalitat del personatge tan carismàtic. I va arribar tant a seduir-lo el món del cinema que va fundà el Cine Moderno a Caseres i la seva empresa va exportar als pobles del Baix Aragó i de les Terres de l'Ebre les pel·lícules que

exhibia al seu municipi nadiu. Va ser empenedor cultural nat, polifacètic, empresari i, fins i tot, alcalde de Caseres. Però allò de «no hay profeta en su tierra» és va reproduir entre el veïnatge; de la tranquil·litat casolana va aparèixer qui destacava en l'art i en la cultura, i es diferenciava del redós popular. Va trobar postures contràries d'incrèduls, d'ingenus i maliciosos; però Escarceller va reeixir com una flor que sorgeix

fora temps. Ha estat anima mater del cinema al sud de Catalunya i l'oest de l'Aragó. La seva petjada resta patent en molts pobles on el seu nebot, Josep Mª Peris, continuador de la seva tasca d'empresari distribuïdor cinematogràfic, els porta dissabtes i diumenges i cinema al carrer, les pel·lícules que exhibeix a Caseres.

Com anècdota personal recordo en una visita a Caseres on Escarceller em va venir a trobar, dient-me: «Monner, si hagués nascut cinquanta anys més tard, jo també escriuria en català, com vostè». El temps i les polítiques marquen les persones i ell, pels moments que va viure, va ser arrastrat per les circumstàncies i allunyat dels fóruns de la cultura catalana. Hauria estat un personatge famós de la nostra cultura si enlloc de naixement a territori fronterer, hagués sorgit de Barcelona. Avui seria un Àlex Gorina; des del món de la cultura, l'afeció a la literatura, la pintura i l'art dramàtic, haurà deixat una fonda petjada, com la marcada al territori, que s'hauria retransmès arreu del país. Aquest és Javier Escarceller, de Caseres, un personatge amb molta història sobre les seves espatlles, molts anys, moltes vivències; carregat d'un sac de cultura, un home de bé i un cinèfil de cap a peus!